

זוהמה

הזנחה

אולם לא מרוהט, אפל ומוהט משמש כחדר משחקים חורפי לילדים. חלונות האולם הם חסרי שמשות, מכוסים בפחים ובגזרי עץ. לילדים אין משחקים מאורגנים וצעצועים. הם מסתפקים בריצות, קפיצות, ולפעמים — התכשויות. הסביר אחד המדריכים: "אל תשכה, יש להם מעט מאד פנאי למשחקים. הם לומדים ו"

חדר שינה רגיל נקבע כחדר-חולים. אין איש משגיח על הילדים החולים. הם קופצים ממיטותיהם ומתרוצצים יחפים על רצפות האבן. עשרה עד חמשה עשר הילדים המלאים מדי יום את חדר החולים נתונים להשגחת חובש אחד, זוכים לביקור רופא רק לעתים מזומנות. במוסד עצמו אין רופא. היושב בו ישיבת קבע, ישיגח על הילדים בכל שעות היום.

שמחה, נגנבת ילדותם של 200 יתומי דיטקין

אולם נראה, שרצונו הטוב ופעילותו מכונים להפוך את המוסד פעם ולתמיד למבצר דתי-קיצוני, בו לא תנתן דריסת-רגל לחילוניות.

הילדים ערכו, אמנם, טיולים מדי פעם, אבל הם היו מסיג הטיולים עליהם התפאר אחד המדריכים הצעירים. טיול, עליו סיפר, שהיה נהדר ומעניין — ביום ל"ג בעומר. "נכון?" שאל את הילדים. הקטנים הנידו בראשיהם. היה זה טיול נהדר. ילד אחד הוסיף: "התפללנו כל היום!" המדריך חייך בשביעות רצון עצמית: "אתה רואה שהטיול היה יפה!"

"מה איכפת לך?" בכורך כבר ציפה לי רוטשטיין הגבוה והצנום בעל הזקן האדום העיניים הכחולות הרכות. ה"א" היה מאד מודאג אודות אפרים בן-אפרים: "זה יכול לקרות במשפחות הכי טובות. המורה רצה לתת לו לקח אך הוא נפל ופצע את עצמו. אתה יודע שאפרים הוא ילד חלוש מאד." הוא היה כנה לחלוטין. הוא פשוט לא הבין שהעובדה כי אפרים הוא ילד חלוגי מוסיפה לאשמתו של המדריך מרדכי שהיכה אותו.

כששאלתי אותו על תכנית הלימודים, עבר רוטשטיין ל-התקפת-נגד: "זה לא עסקך מה אנחנו מלמדים כאן. יש כאן השגחה ממשלתית ואם להם לא איכפת מה שמלמדים כאן, או מה איכפת לך?"

שאלתי אותו ממתי הוא מעריך את הממשלה בצורה כזאת והזכרתי לו מעשה שארע ביום העצמאות: בבית היתומים דיטקין מתעלמים לחלוטין מכל חגי המדינה (אמר רוטשטיין: "אין אלה חגים יהודיים.") הילדים, לעומת זאת, סבורים אחרת. הם יודעים שיום העצמאות הוא יום שמח בו צועדים חיילים ודגלי כחול-לבן מתנוססים מעל לבתי ירושלים.

יוסף מלכי הקטן החליט כי גם בבית-היתומים יהיה מצעד. לא היה זה קשה לארגן קבוצת מתנדבים שיצעדו. היתה רק צרה אחת: לא היה דגל. יוסף התגבר על בעייה זאת, מצא חתיכת בד (שחורה אמנם) הצמיד אותה למטה והו צעד צעד דרך חורש האורנים הקטן. כשנתגלו הצועדים שילם יוסף ביוקר עבור מגמותיו הצבאיות.

המנהל לא יודע. רוטשטיין לא ידע על המעשה. בע-צם הוא לא ידע דברים רבים אודות המוסד. הוא לא ידע, למשל, שלפי המלצות ועדת החקירה של הכנסת חייבים החניכים ללמוד מקצוע. הוא לא ידע כי היתומים זכאים למשחקים ולטיולים. הוא לא ידע כי מכים אותם ומתעללים בהם. הוא רק ידע כי הילדים מוחזקים מתוך חסד ועליהם להכיר תודה על כך.

לא היה לי מה לומר לו. לא היתה לנו לשון משותפת. ראיתי מספיק. רוטשטיין ליווה אותי דרך החורש הקטן. קהל ילדים עקב אחרינו, אחרים מהם העו את פניהם ואחרים צעקו "גוי! גוי!"

נפרדנו בחורש. הטלתי מבט אחרון לעבר המבצר, לעבר החצר האפורה וקבוצות הילדים. יצאתי מן השער בלב כבד. עמדתי לשוב לעיר שטופת השמש והתופש. השארתי מאחורי את הילדים הקטנים חסרי-הישע, שלא היה להם אל מי לפנות. הייתי נכלם והרגשתי אשם — וכועס.

מוסד לדוגמה. המזון הניתן בדיטקין הוא טוב ומזין, עובדה זאת ידועה מאד, בייחוד בארה"ב, בו אוסף המוסד תרומות ניכרות ונחשב למוסד לדוגמה.

יוסף הפרסי. הוא דמות טיפוסית לחניכי המוסד. יוסף הוכנס למוסד עליידי אמו האלמנה. חניכים אחרים מובאים, לפעמים על ידי המשטרה או על ידי סוכני בית היתומים מכל הארץ.